

Wytyczne w sprawie wzmacniania stosunków dwustronnych

Mechanizm Finansowy EOG i Norweski Mechanizm Finansowy 2009 – 2014

Przyjęte przez Komitet Mechanizmów Finansowych 29.03.2012 r.

Spis treści

1.	Cel wytycznych.....	5
2.	Założenia określające rezultat wzmacniania stosunków dwustronnych.....	6
2.1	Definicja wzmacniania stosunków dwustronnych.....	6
2.2	Oczekiwane wyniki współpracy dwustronnej.....	6
2.3	Wyniki ramowe w skrócie.....	8
3.	Fundusze współpracy dwustronnej na poziomie krajowym i programu.....	9
3.1	Fundusz współpracy dwustronnej na poziomie krajowym	9
3.1.1	Cel funduszu	9
3.1.2	Plan działań	11
3.1.3	System wdrażania	12
3.1.4	Konsultacje i zatwierdzenie planu działań	13
3.2	Fundusz współpracy dwustronnej na poziomie programu.....	13
3.2.1	Środki na rozpoczęcie działalności (ang. seed money) – działanie „a”	14
3.2.2	Tworzenie sieci współpracy i wymiana doświadczeń – działanie „b”	15
3.3	Inne źródła finansowania – jak uniknąć pokrywania się źródeł finansowania	16
4.	Partnerstwo w programach z darczyńcami.....	17
4.1	Partnerzy programów z państw-darczyńców (PPPD).....	17
4.1.1	Rola i główne zadania PPPD	17
4.1.2	Rola PPPD na etapie wdrażania programu	18
4.2	Umowy ramowe z PPPD.....	19
4.2.1	Plany działań PPPD.....	19
4.2.2	Opis roli PPPD w propozycji programu	19
4.3	Komitet Współpracy.....	20
4.3.1	Ustanowienie Komitetu Współpracy	20
4.3.2	PPPD występujący również jako partnerzy projektu – konflikt interesów?.....	22
5.	Partnerstwo w projektach z darczyńcami.....	23
5.1	Definicja partnera w projekcie z darczyńcami.....	23
5.2	Ułatwianie partnerstw w projektach z darczyńcami.....	24
5.3	Umowy w sprawie projektów partnerskich	24
5.4	Aspekty finansowe	25
6.	Budowanie potencjału i współpraca instytucjonalna (ObP 25)	27
6.1	Sugerowane działania w ObP 25.....	27
6.2	Status partnera: PPPD a partner projektu.....	28

Mechanizm Finansowy EOG i Norweski Mechanizm Finansowy 2009 – 2014: Wytyczne w sprawie wzmacniania stosunków dwustronnych

7. Mierzenie i raportowanie wyników dotyczących celu współpracy dwustronnej	29
7.1 Regularne raportowanie	29
7.1.1 Raporty opisowe	29
7.1.2 Wybór wskaźników dla badania stosunków dwustronnych	30
7.1.2.1 Standardowe wskaźniki ilościowe	31
7.1.2.2 Wskaźniki jakościowe	32
7.1.3 Informacje na temat partnerstwa w projekcie w DoRIS	33
7.2 Przeglądy zewnętrzne	34
7.3 Uwagi końcowe	34
Załącznik 1	36
Załącznik 2	39

Mechanizm Finansowy EOG i Norweski Mechanizm Finansowy 2009 – 2014: Wytoczne w sprawie wzmacniania stosunków dwustronnych

Lista skrótów

RE, Rada Europy

DoRIS, Dokumentacja, Raportowanie i System Informacyjny

PPPD, Partner Programu z Państw-Darczyńców

EOG, Europejski Obszar Gospodarczy

EFTA, Europejskie Stowarzyszenie Wolnego Handlu

BMF, Biuro Mechanizmów Finansowych

KPK, Krajowy Punkt Kontaktowy

ObP, obszar programowy

OP, Operator Programu

POP, Podręcznik Operatora Programu

ONZ, Organizacja Narodów Zjednoczonych

1. Cel wytycznych

Mechanizm Finansowy EOG i Norweski Mechanizm Finansowy mają dwa główne cele; przyczynianie się do zmniejszenia różnic ekonomicznych i społecznych w obrębie Europejskiego Obszaru Gospodarczego oraz wzmacnianie stosunków dwustronnych pomiędzy państwami EOG EFTA Islandią, Liechtensteinem i Norwegią a 15 Państwami Beneficjentami. Wszystkie programy w ramach Mechanizmów Finansowych będą przyczyniać się do realizacji tych dwóch ogólnych celów.

Niniejsze wytyczne stanowią wskazówki i pomysły dotyczące sposobów planowania, wdrażania i raportowania wyników związanych ze wzmacnianiem stosunków dwustronnych w ramach Mechanizmów Finansowych.

Działania i narzędzia zastosowane w celu wzmacniania stosunków dwustronnych, takie jak fundusze współpracy dwustronnej na poziomie krajowym i programu, programy partnerskie z darczyńcami, określone programy dwustronne w ramach Norweskiego Mechanizmu Finansowego, mechanizmy ułatwiające projekty partnerskie z darczyńcami, jak również wymagania dotyczące raportowania zostaną omówione szczegółowo w kolejnych rozdziałach.

2. Założenia określające rezultat wzmacniania stosunków dwustronnych

2.1 Definicja wzmacniania stosunków dwustronnych

Stosunki dwustronne między państwami często odnoszą się to ich relacji politycznych, ekonomicznych, kulturalnych i historycznych. Silne stosunki dwustronne charakteryzują się współpracą instytucji i osób na szczeblu administracyjnym i politycznym jak również w sektorze prywatnym, na polu akademickim oraz obywatelskim. Inne elementy stosunków dwustronnych uwzględniają wymianę handlową i inwestycje, wymianę kulturalną oraz wiedzę ogólną, zrozumienie i świadomość społeczną dotyczącą drugiego kraju oraz istniejące między krajami więzi.

Więzi łączące kraje będące częścią Mechanizmu Finansowego EOG oraz Norweskiego Mechanizmu Finansowego są z zasady silne ze względu na wspólną historię i kulturę, podobne wartości oraz bliskość geograficzną. Zaangażowanie finansowane poprzez Mechanizmy Finansowe jest tylko jednym z wielu przykładów wkładu we wzmacnianie stosunków między państwami-darczyńcami i państwami-beneficjentami.

W kontekście Mechanizmu Finansowego EOG oraz Norweskiego Mechanizmu Finansowego, według definicji operacyjnej „wzmacniania stosunków dwustronnych” to:

Współpraca, wspólne wyniki oraz wzrost wiedzy i zrozumienia między państwami-darczyńcami i państwami-beneficjentami jako funkcja Mechanizmu Finansowego EOG i Norweskiego Mechanizmu Finansowego.

2.2 Oczekiwane wyniki współpracy dwustronnej

Powyższą definicję należy rozumieć w szerokim sensie. Można wskazać różne rodzaje wyników i rezultatów dla państw-darczyńców i państw-beneficjentów, które podzielone są na następujące kategorie:

1. zakres współpracy
2. wspólne wyniki
3. wiedza i wzajemne zrozumienie
4. szersze efekty

Właściwe rezultaty i wskaźniki można w zasadzie wskazać w ramach tych grup wyników. Rodzaje wyników lub wskaźników, które są właściwe dla danego programu zależeć będą od charakterystyki i założeń tych programów.

I Rodzaj wyników: zakres współpracy

Mechanizm Finansowy EOG oraz Norweski Mechanizm Finansowy zwiększają zakres współpracy między instytucjami krajowymi i osobami, na szczeblu programu i projektu, poprzez formalne partnerstwo lub bardziej doraźną wymianę i współpracę finansowaną przez

Mechanizm Finansowy EOG i Norweski Mechanizm Finansowy 2009 – 2014: Wytyczne w sprawie wzmacniania stosunków dwustronnych

fundusze dwustronne. Zakres współpracy między podmiotami sektora publicznego, prywatnego i społeczeństwem obywatelskim może być interesującym wskaźnikiem dla wzmacniania stosunków dwustronnych. Jednakże wskaźniki na następnym poziomie, pokazujące do czego prowadzi współpraca będą jeszcze bardziej interesujące.

II Rodzaj wyników: wspólne wyniki

Współpraca dwustronna w ramach projektów i programów oznacza wkład w rozwiązywanie konkretnych kwestii poprzez dzielenie się doświadczeniem, wiedzą, know-how i technologią oraz wspólną pracę na rzecz wspólnych wyników, takich jak rozwijanie polityk, praw, strategii lub wiedzy i praktyki. Jednocześnie same procesy związane ze wspólną pracą również odgrywają rolę we wzmacnianiu stosunków dwustronnych. Wspólny wynik oznacza, że wkład obu stron był niezbędny dla osiągnięcia tego wyniku.

III Rodzaj wyników: Rozwój wiedzy i wzajemnego zrozumienia

Silniejsza współpraca i wspólne inicjatywy zbliżają ludzi i instytucje oraz tworzą przestrzeń dla rozwoju wiedzy oraz wzajemnego zrozumienia między osobami, instytucjami, państwami i opinią publiczną. Taki rezultat jest ważną cechą charakterystyczną wzmacniania stosunków dwustronnych. Dlatego też oczekuje się, że współpraca w ramach Mechanizmu Finansowego EOG i Norweskiego Mechanizmu Finansowego przyczyni się do rozwoju wiedzy o UE oraz Umowy o EOG. Podniesie to również świadomość o Mechanizmie Finansowym EOG i Norweskim Mechanizmie Finansowym oraz wkładzie i polityce państw-darczyńców odpowiadających na wyzwania europejskie w państwach-beneficjentach, a także wzajemne zrozumienie między nimi. Jest to oczekiwany wynik procesu konstruktywnego i pozytywnego zaangażowania.

IV Rodzaj wyników: szersze efekty

Szersze efekty mogą być rezultatem współpracy między instytucjami oraz znalezienia wspólnej płaszczyzny dla rozszerzania współpracy poza zakres projektów i programów. Przykładem mogą być wspólne sektorowe inicjatywy, praca na rzecz sprostania wspólnym europejskim wyzwaniom i/lub wspólne inicjatywy w organizacjach międzyrządowych. Szersze efekty mogą stanowić ważną wartość dodaną i mieć wpływ na stosunki dwustronne. Należy pamiętać, że w dziedzinie stosunków dwustronnych zależność między wielkością inwestycji i jej wyników nie musi być wprost proporcjonalna. Małe wydarzenie może mieć znaczny katalityczny i symboliczny efekt. W wielu przypadkach takie wydarzenia i rezultaty stają się dodatkową korzyścią wynikającą ze wspólnych inicjatyw i mogą mieć długotrwałe efekty. Przykładem może być tu współpraca w ramach programu w sektorze środowiska naturalnego prowadząca do późniejszych wspólnych inicjatyw na forum ONZ lub europejskim.

2.3 Wyniki ramowe w skrócie

Współpraca jest warunkiem zasadniczym wzmacniania stosunków dwustronnych. Współpracę taką ułatwiają i wspierają Mechanizm Finansowy EOG i Norweski Mechanizm Finansowy na szczeblu krajowym, programowym i projektowym (proces). Oczekuje się wyników takiej współpracy: konkretnych wyników końcowych (wyniki), oraz szerszych wyników w trakcie okresu (rezultaty), które wspólnie przyczyniają się do wzmacniania stosunków dwustronnych (wpływ)

Wkład	Proces	Wyniki	Rezultaty	Wpływ
- wkład finansowy - Regulacje i założenia zarządzania ukierunkowanego na osiągnięcie wyników (ang. RBM)	- współpraca w ramach programu i projektu	- wyniki końcowe - usługi - konkretne rezultaty	- zakres współpracy - wspólne inicjatywy i wyniki - wiedza i zrozumienie - szersze efekty	- wzmocnienie stosunków

Współpraca dwustronna prowadzić będzie do wyników dla obydwu współpracujących partnerów, w szczególności jeżeli położono nacisk na wspólne wdrażanie i wyniki poprzez podział odpowiedzialności pomiędzy równych partnerów.

Zgodnie z założeniami Mechanizmu Finansowego EOG i Norweskiego Mechanizmu Finansowego cel wzmacniania stosunków dwustronnych zostanie zmierzony i opisany w sprawozdaniu. Więcej na ten temat można przeczytać w rozdziale 7.

3. Fundusze współpracy dwustronnej na poziomie krajowym i programu

3.1 Fundusz współpracy dwustronnej na poziomie krajowym

Wszystkie państwa-beneficjenci przeznaczą minimum 0,5% całkowitej alokacji funduszu na wzmacnianie stosunków dwustronnych między państwami-darczyńcami i państwami-beneficjentami w ramach obszarów programowych Mechanizmu Finansowego EOG i Norweskiego Mechanizmu Finansowego. Jeżeli państwa-beneficjenci otrzymują fundusze zarówno z Mechanizmu Finansowego EOG i Norweskiego Mechanizmu Finansowego należy połączyć alokacje dla funduszu współpracy dwustronnej na szczeblu krajowym w jeden wspólny fundusz. Nie jest wymagane współfinansowanie ze strony państwa-beneficjenta. Funduszem zarządzać będzie KPK.

KPK przedstawi krótki opis proponowanych działań w ramach funduszu (zwany dalej „planem prac”), oraz krótki opis systemu, który ma być zastosowany w celu wdrażania funduszu, do akceptacji darczyńców. KPK powinien konsultować się z państwami-darczyńcami oraz BMF przy przygotowywaniu tego opisu. Zasady rządzące tym funduszem określone zostały w artykule 3.5 i 7.7 *Regulacji* oraz w *Umowie w sprawie finansowania Pomocy Technicznej i Funduszu Współpracy Dwustronnej na poziomie krajowym*.

3.1.1 Cel funduszu

Fundusz współpracy dwustronnej na poziomie krajowym stanowi elastyczne źródło finansowania na rzecz inicjatyw w strefie zainteresowań zarówno państw-darczyńców jak i państw-beneficjentów, które wzmocnią współpracę między nimi. Wspólne działania z Radą Europy, jako PPPD w ramach Mechanizmów Finansowych, jak również wspólne działania państw-darczyńców i państw-beneficjentów z innymi organizacjami międzyrządowymi, też można uznać za kwalifikowalne w ramach funduszy dwustronnych. Darczyńcy oczekują strategicznego wykorzystania funduszy współpracy dwustronnej na poziomie krajowym. Działania mogą wykraczać poza zakres programów uzgodnionych w Memorandum of Understanding (MoU), o ile są one związane z którymś z możliwych obszarów programowych i zostały uzgodnione z darczyńcami.

Współpraca finansowana za pośrednictwem tego funduszu może stanowić platformę dla rozszerzania stosunków politycznych, kulturalnych, profesjonalnych i akademickich w szerokim sensie. Zarówno podmioty z państw-darczyńców jak i istotni interesariusze na szczeblu krajowym z państwa-beneficjenta będą miały dostęp i będą mogły korzystać z funduszu na rzecz konkretnych działań. *Regulacje* nie ograniczają beneficjentów funduszu do OP lub beneficjentów projektów.

Fundusz nie ma na celu finansowania projektów, lecz finansowanie inicjatyw uzupełniających, takich jak konferencje, warsztaty, wizyty studyjne, badania, konsultacje, działania informacyjne oraz działania przygotowawcze na etapie planowania przygotowujące grunt dla przyszłej współpracy w ramach programów i projektów.

Mechanizm Finansowy EOG i Norweski Mechanizm Finansowy 2009 – 2014: Wytyczne w sprawie wzmacniania stosunków dwustronnych

W trakcie etapu tworzenia programu, fundusze współpracy dwustronnej na poziomie programu nie będą dostępne. Fundusz na poziomie krajowym może jednak być wykorzystany w celu wzmacniania wymiaru dwustronnych programów i przygotowania gruntu dla przyszłej współpracy.

Przykłady działań, które mogą być przeprowadzane nawet przed akceptacją planu działań przez darczyńców to:

- wizyty studyjne dla OP lub potencjalnych partnerów w ramach programów lub projektów do państw-darczyńców mające na celu wkład w tworzenie programu;
- studia wykonalności dla współpracy dwustronnej oraz opinie ekspertów w kwestii tworzenia programów w sposób umożliwiający włączenie do nich aspektów dwustronnych;
- spotkania z podmiotami w państwach-darczyńcach wskazanych jako partnerzy w predefiniowanych projektach i ich kosztach związanych z tworzeniem tych projektów;
- spotkania z interesariuszami i potencjalnymi partnerami projektów w państwach-darczyńcach;
- działania promocyjne, mające na celu zachęcenie potencjalnych beneficjentów i partnerów do udziału w projektach partnerskich.
- Wszelkie działania wcześniej uzgodnione między państwami-darczyńcami i państwami-beneficjentami

Działania wymienione powyżej w oczywisty sposób mieszczą się w zakresie funduszu współpracy dwustronnej i mogą być zatwierdzone z mocą wsteczną w planie prac. Jeżeli istnieją jakiegokolwiek wątpliwości co do przeprowadzenia danych działań, zaleca się wcześniejszą konsultację z darczyńcami za pośrednictwem BMF.

W ramach obszarów tematycznych uzgodnionych w planie działań możliwe są liczne dodatkowe działania, takie jak:

- konferencje i seminaria na tematy będące w zakresie wspólnych zainteresowań,
- wspólne wydarzenia poboczne w trakcie spotkań międzynarodowych,
- współpraca techniczna oraz wymiana ekspertów,
- oddelegowania i staże,
- budowanie potencjału i krótkoterminowe szkolenia,

Mechanizm Finansowy EOG i Norweski Mechanizm Finansowy 2009 – 2014: Wytyczne w sprawie wzmacniania stosunków dwustronnych

- wyjazdy studyjne i wizyty,
- wspólny udział w organizacjach o międzynarodowej sieci współpracy,
- zbieranie danych, raporty, badania i publikacje,
- kampanie, wystawy i materiały promocyjne.

Lista ta nie jest wyczerpująca i ma na celu przedstawienie przykładów możliwych działań. Inne przedsięwzięcia mogą być uzgadniane pomiędzy państwami-darczyńcami i państwami-beneficjentami.

3.1.2 Plan działań

Formalny wymóg dotyczący planu działań określony w *Umowie w sprawie Pomocy Technicznej i Funduszu Współpracy Dwustronnej na Poziomie Krajowym*, odnosi się do krótkiego opisu proponowanych przedsięwzięć. Przed określeniem właściwych działań należy jednak wskazać kwestie i tematy będące w sferze zainteresowań zarówno państw-darczyńców jak i państw-beneficjentów ze względu na rozwijanie dalszej współpracy. W celu oceny, które kwestie są najbardziej istotne może okazać się konieczne przeanalizowanie bieżącej sytuacji w odniesieniu do stosunków dwustronnych z państwami-darczyńcami we właściwych sektorach oraz sposobów ich ewentualnego wzmacniania.

Następujące pytania będą miały istotne znaczenie dla przygotowania planu działań:

- Czy istnieje chęć konsolidacji istniejących stosunków lub ustanowienia nowych?
- Czy prowadzone są obecnie inicjatywy lub zbliżają się wydarzenia istotne z punktu widzenia budowania stosunków dwustronnych?
- Czy istnieją jakieś europejskie lub międzynarodowe platformy na których państwa-darczyńcy i państwa-beneficjenci mogłyby współpracować lub promować wspólne inicjatywy?
- Czy istnieje możliwość powiązania inicjatyw z dużymi wydarzeniami w państwach-darczyńcach lub państwach-beneficjentach (wizyty państwowe, międzynarodowe przewodnictwo, itd.)?
- Czy istnieją jakieś sektory lub obszary, które są bardziej istotne niż inne?

Ważne jest przemyślenie celu jaki zamierza się osiągnąć przy pomocy funduszu. Cele i profil mogą różnić się w poszczególnych państwach, w zależności od:

- kwoty funduszu;
- historii współpracy;
- obszarów wspólnych zainteresowań z państwami-darczyńcami;
- dystrybucji funduszy pomiędzy programy uzgodnione w MoU.

Mechanizm Finansowy EOG i Norweski Mechanizm Finansowy 2009 – 2014: Wytyczne w sprawie wzmacniania stosunków dwustronnych

Fundusze współpracy dwustronnej na poziomie programu powinny być wzięte pod uwagę pod kątem poszukiwania synergii i uniknięcia pokrywania się działań.

Nie istnieje konkretny wzór i format planu działań. Plan ten powinien stanowić szeroki zarys kluczowych kwestii i priorytetów, ewentualnych sektorów lub obszarów interwencji, raczej niż przyjmować formę długiej listy wszystkich możliwych przedsięwzięć na cały okres prac. Zgodnie z założeniami zarządzania ukierunkowanego na osiąganie wyników, nacisk powinien być położony na wyniki, które mają być osiągnięte. Zrozumiałe jest, że trudne może okazać się szczegółowe określenie wszystkich działań, które mogą okazać się istotne w całym okresie korzystania z Mechanizmów Finansowych. Dlatego też zaleca się zachowanie tego samego poziomu elastyczności w odniesieniu do dobrych pomysłów i inicjatyw istotnych interesariuszy. Jeżeli zaplanowano już konkretne prace lub są one w trakcie realizacji, należy je uwzględnić w planie działań. Plan może być bardziej konkretny dla pierwszego roku niż dla lat kolejnych. Plan działań będzie uaktualniany w razie konieczności, w szczególności w związku ze spotkaniami rocznymi.

3.1.3 System wdrażania

System zastosowany do wdrażania funduszu powinien być oparty na zasadach transparentności, odpowiedzialności i rzetelnego zarządzania finansowego, ale powinien być prosty i wystarczająco elastyczny, żeby nie zniechęcić do korzystania z funduszu. Stosuje się tutaj zasada proporcjonalności, co oznacza, że podstawą zatwierdzenia działań i budżetów oraz dokonywania płatności, ustaleń umownych oraz uzasadnienia wydatków powinna być kwota grantów. Opis systemu wdrażania powinien uwzględniać informację na temat tego, kto ma dostęp do funduszy, procedur związanych z płatnościami (płatność z góry, a zwrot kosztów), formatu wniosków oraz raportowania/uzasadniania kosztów.

KPK podejmuje decyzję w kwestii tego, które działania będą finansowane, zgodnie z planem działań zatwierdzonym przez darczyńców oraz wszystkimi uzgodnieniami osiągniętymi na spotkaniach rocznych. Informacje na temat istnienia i procedur funduszu dostępne będą dla wszystkich istotnych interesariuszy, uwzględniając podmioty z państw-darczyńców.

Koszty w ramach funduszu dwustronnego na szczeblu krajowym są kwalifikowalne od daty złożenia ostatecznego podpisu pod tym MoU, które podpisane zostanie jako pierwsze, w przypadku gdy państwa-beneficjenci otrzymują granty z obydwu mechanizmów. Pozwala to państwom-beneficjentom na dostęp do finansowania we wczesnym etapie przed zatwierdzeniem programów, w celu stworzenia podstaw przyszłej współpracy dwustronnej w ramach programów. Jednak płatności od darczyńców zostaną dokonane dopiero po zatwierdzeniu planu działań, jeżeli nie postanowiono inaczej w poszczególnych przypadkach.

Fundusz może kontynuować wspieranie działań do dnia ostatecznego raportu strategicznego, np. najpóźniej do 31 października 2017 r. Kategorie wydatków kwalifikowalnych określone zostały w punkcie 7.7 *Regulacji*.

3.1.4 Konsultacje i zatwierdzenie planu działań

We wspólnym interesie państw-darczyńców i państw-beneficjentów leży zagwarantowanie strategicznego wykorzystania tych funduszy. Wszelkie inicjatywy wzmacniające stosunki dwustronne wymagają zaangażowania i zainteresowania obu stron w celu osiągnięcia konkretnych rezultatów. Dlatego też zalecane są wszelkie formy nieformalnych rund konsultacji między państwami-darczyńcami i państwami-beneficjentami w trakcie tworzenia planu prac. Zaangażowanie właściwych podmiotów w tworzenie planu działań przyspieszy również proces jego akceptacji.

BMF ułatwiać będzie te konsultacje, w bliskiej współpracy z ambasadami państw-darczyńców. Zaleca się również, by KPK konsultowały się z interesariuszami w swoim kraju, np. z Ministerstwem Spraw Zagranicznych oraz właściwymi ministerstwami w celu zidentyfikowania różnych kwestii, które należy dalej omówić w czasie konsultacji. BMF, we współpracy z ambasadami państw-darczyńców, koordynować będzie wkłady interesariuszy w państwach-darczyńcach. Po sfinalizowaniu planu działań zostanie on przedstawiony darczyńcom do formalnego zatwierdzenia.

KPK będzie raportował na temat wykorzystania funduszu współpracy dwustronnej oraz osiągniętych wyników w rocznym Raporcie Strategicznym. Realizacja planu działań omawiana będzie w trakcie spotkań rocznych, gdzie możliwe będzie również uzgodnienie nowych inicjatyw na nadchodzący rok. Plan działań może być modyfikowany i uaktualniany za zgodą darczyńców. W Raporcie Strategicznym KPK powinien opisać co zostało osiągnięte dzięki wykorzystaniu funduszu i w jakim stopniu działania te przyczyniły się do wzmacniania stosunków dwustronnych.

3.2 Fundusz współpracy dwustronnej na poziomie programu

Wszystkie programy, zgodnie z artykułem 3.6 *Regulacji*, przeznaczą minimum 1,5% kwalifikowalnych wydatków programu (uwzględniając współfinansowanie na szczeblu krajowym) na fundusz w celu ułatwiania:

- (a) poszukiwania partnerów dla projektów partnerskich z darczyńcami przed lub w trakcie przygotowywania wniosku dla projektu, rozwoju takich partnerstw oraz przygotowania wniosku aplikacyjnego dla projektu partnerskiego z darczyńcami; i/lub
- (b) tworzenie sieci współpracy, wymiany, dzielenia się i przekazywania wiedzy, technologii, doświadczeń oraz najlepszych praktyk pomiędzy beneficjentami oraz podmiotami w państwach-darczyńców.

Wymóg ten dotyczy wszystkich programów bez względu na to, czy dany program posiada Partnera Programu z Państw-Darczyńców (PPPD) czy nie.

OP musi opisać propozycję programu określającą w jaki sposób zamierza wykorzystać fundusz, podział budżetowy na dwa działania (a) i (b) oraz mechanizmy ustanowione w celu administrowania funduszem, np. procedury wyboru, maksymalne kwoty oraz poziom

Mechanizm Finansowy EOG i Norweski Mechanizm Finansowy 2009 – 2014: Wytyczne w sprawie wzmacniania stosunków dwustronnych

dofinansowania, kryteria udzielania środków i dokonywania płatności oraz wymagania dotyczące raportowania. Mechanizmy te powinny być transparentne i przyjazne dla użytkownika.

W programach partnerskich z darczyńcami, OP powinien w pełni wykorzystać PPPD oraz zaangażować PPPD w tworzenie struktury funduszu współpracy dwustronnej. Zaleca się omówienie wykorzystania funduszu podczas posiedzeń Komitetu Współpracy.

OP może – po konsultacji z PPPD w stosownych przypadkach – zasugerować w propozycji programu szerszy zakres funduszu współpracy dwustronnej na poziomie programu, uwzględniający dodatkowych beneficjentów, oprócz potencjalnych i aktualnych beneficjentów oraz ich odpowiedników z państw-darczyńców. Ma to zastosowanie w przypadkach, gdy nie jest zasadne wykorzystanie całego funduszu na działania (a) i (b). Zostanie to ocenione osobno w każdym przypadku.

3.2.1 Środki na rozpoczęcie działalności (ang. seed money) – działanie „a”

Zarówno wnioskodawcy projektów jak i potencjalni partnerzy w projektach z darczyńcami powinni mieć możliwość wnioskowania o część funduszy opisanych w punkcie (a).

OP może zatem zdecydować się na ustanowienie „instrumentu środków na rozpoczęcie działalności” (a) otwartego dla wniosków aplikacyjnych, poprzez otwarty nabór wniosków

w konkretnych momentach, np. kilka miesięcy przed głównym naborem wniosków, lub stały nabór wniosków, w zależności od specyfiki programu. Środki na rozpoczęcie działalności mogą być na przykład wykorzystane na pokrycie kosztów podróży i spotkań z potencjalnymi partnerami lub wszelkich kosztów związanych z tworzeniem wniosku aplikacyjnego dla projektu lub rozwojem partnerstwa, zgodnie z kategoriami kosztów kwalifikowalnych określonymi w *Regulacjach*, artykuł 7.7.

Ewentualnie, OP może inicjować i organizować przedsięwzięcia i spotkania finansowane przez fundusz współpracy dwustronnej w celu promowania projektów partnerskich z darczyńcami, na przykład poprzez programy o szerokim zasięgu oraz seminaria mające na celu wyszukanie i kojarzenie potencjalnych wnioskodawców projektów i potencjalnych partnerów projektów z darczyńcami, w celu umożliwienia rozeznania się w możliwościach współpracy.

Poniżej podano przykład organizacji funduszu środków na rozpoczęcie działalności. Jest to jedynie przykład. Proponowana struktura funduszu powinna zostać opisana w propozycji programu.

Przypadek: Program wymiany kulturalnej z PPPD

- Fundusz współpracy dwustronnej będzie administrowany przez OP
- Procedury dla funduszu opublikowane zostaną na stronie internetowej OP
- Komitet Współpracy oceni wnioski aplikacyjne złożone dla tego funduszu.

- Wnioski aplikacyjne mogą być składane stale bez określonych terminów, ale nie dłużej niż do 2015 r.
- Fundusz ułatwił będzie projekty związane ze współpracą między instytucjami państw-beneficjentów i państw-darczyńców w ramach programu.
- Kwalifikowalne wnioski: podmioty prawne w państwach-beneficjentach i państwach-darczyńcach
- Kwalifikowalne działania:
 - Udział w seminariach partnerskich – opartych na opisach pomysłów zawartych w projekcie;
 - Koszty podróży i spotkań dla współpracujących partnerów
 - Udział w działaniach promocyjnych organizowanych przez PPPD przed składaniem wniosków aplikacyjnych
 - Inne istotne działania dwustronne, zgodnie z artykułem 3.6 *Regulacji*
- Wnioskodawcy muszą przedstawić:
 - Informację na temat koncepcji projektu
 - Opis czynników motywujących jego chęć udziału w działaniu, o które wnioskują;
 - Szacunkowy budżet dla proponowanego działania
- Poziom dofinansowania – do 100%
- Suma dofinansowania – nie przekraczająca 2000 Euro na osobę za podróż.

3.2.2 Tworzenie sieci współpracy i wymiana doświadczeń – działanie „b”

Drugi cel funduszu współpracy dwustronnej (tworzenie sieci współpracy, wymiana, dzielenie się i przekazywanie wiedzy, technologii, doświadczeń i najlepszych praktyk między beneficjentami i podmiotami w państwach-darczyńcach) może być realizowany na różne sposoby.

Może być on zorganizowany na zasadzie funduszu zarządzanego przez OP, gdzie beneficjenci mogą wnioskować o dodatkowe fundusze poza budżetem projektu, w celu nawiązywania kontaktów z podmiotami w państwach-darczyńcach, uczestniczenia w seminariach lub konferencjach w państwach-darczyńcach lub organizowanych wspólnie z podmiotami z państw-darczyńców.

Ewentualnie OP lub inne podmioty mogą organizować takie same wydarzenia z beneficjentami i innymi właściwymi interesariuszami.

W programach partnerskich z darczyńcami, OP i PPPD powinni uzgodnić, i określić w propozycji programu, sposób w jaki będzie wykorzystywany i zarządzany fundusz dwustronny na szczeblu programowym, lub ewentualnie szczegółowo omawiać wykorzystanie funduszu corocznie w Komitecie Współpracy. Jeżeli program nie posiada PPPD, OP może konsultować się i zwracać się o poradę do BMF oraz ambasad państw-darczyńców w kwestii odpowiednich podmiotów z państw-darczyńców i inicjatyw, które mają być finansowane z funduszu współpracy dwustronnej. Optymalne wykorzystanie funduszy współpracy dwustronnej będzie różnić się w zależności od specyfiki programu. Propozycja programu powinna zatem zawierać uzasadniony opis planowanego całkowitego

wykorzystania funduszu, z naciskiem na główne kwestie oraz cele, bez wnikania w szczegóły działań, do oceny przez darczyńców w trakcie zatwierdzania programu.

3.3 Inne źródła finansowania – jak uniknąć pokrywania się źródeł finansowania

Oprócz funduszy współpracy dwustronnej na poziomie krajowym i programu, OP mają możliwość wnioskowania o utworzenie **funduszu dla działań uzupełniających** (artykuł 7.11.3 *Regulacji*), w celu wymiany doświadczeń w odniesieniu do wdrażania programu, pomiędzy państwami-beneficjentami Mechanizmu Finansowego EOG i Norweskiego Mechanizmu Finansowego i/lub z ich PPPD lub innymi podmiotami z państw-darczyńców.

Cel działań uzupełniających jest dwojaki:

- wzmacnianie współpracy z podobnymi podmiotami z danego państwa-beneficjenta, z innych państw-beneficjentów, lub z państw-darczyńców i
- wymiana doświadczeń w odniesieniu do wdrażania programu.

Ich zakres jest zatem szerszy niż tylko wzmacnianie stosunków dwustronnych, chociaż mógłby być również wykorzystany w tym celu. Właściwym działaniem, które może być finansowane przez działania uzupełniające jest tworzenie sieci kontaktów profesjonalnych między OP podobnych programów w innych państwach-beneficjentach i właściwymi instytucjami w państwach-darczyńcach, z uwzględnieniem PPPD, w celu dzielenia się doświadczeniem, najlepszymi praktykami oraz zdobytymi w praktyce doświadczeniami. Działania uzupełniające muszą być zaplanowane w propozycji programu. Całkowity budżet działań uzupełniających nie powinien przekraczać sumy równej 20% kosztów zarządzania programem, z wyjątkiem funduszy dla organizacji pozarządowych, gdzie górny pułap może wynosić 30%, z pewnymi ograniczeniami. Budżet działań uzupełniających musi być określony w szczegółowym budżecie programu, załączonym do umowy w sprawie programu.

Ponadto OP może ponieść koszty w wysokości wynoszącej do 0,5% całkowitych kwalifikowalnych kosztów programu, lub 100 000 euro, którakolwiek z tych sum jest niższa, w trakcie etapu **przygotowania programu** (artykuł 7.9 *Regulacji*). Koszty kwalifikowalne uwzględniają koszty podróży do państw-darczyńców w celu spotkania się z PPPD, działania które może być również kwalifikowalne w ramach funduszu współpracy dwustronnej na poziomie krajowym. Pokazuje to, że jedno działanie może być teoretycznie finansowane z różnych źródeł.

Które ze źródeł finansowania jest najodpowiedniejsze należy ocenić oddzielnie dla każdego przypadku, w zależności od kontekstu krajowego, poziomu dofinansowania oraz różnych funduszy. Elastyczność *Regulacji* ma na celu zagwarantowanie by dobre działania wzmacniające stosunki dwustronne nie były hamowane przez brak możliwości finansowania.

4. Partnerstwo w programach z darczyńcami

4.1 Partnerzy programów z państw-darczyńców (PPPD)

Programy partnerskie z darczyńcami są jednym z kluczowych działań mających na celu wzmacnianie stosunków dwustronnych, jednocześnie realizując ogólny cel zmniejszania różnic ekonomicznych i społecznych. Programy, które mają być realizowane jako programy partnerskie z darczyńcami zostały określone jako takie w MoU lub później poprzez wymianę listów pomiędzy państwem-darczyńcą i KPK.

Programy partnerskie z darczyńcami promują profesjonalną współpracę między władzami publicznymi. Ma to być wzajemnie korzystne dla współpracujących partnerów i mieć pozytywny wpływ na program, jako że OP będzie miał partnera, z którym może wymieniać się doświadczeniami w tworzeniu i wdrażaniu programu.

PPPD są w większości podmiotami publicznymi z uprawnieniami na szczeblu krajowym w ramach swoich obszarów działalności, z szerokim doświadczeniem międzynarodowym. PPPD są wyznaczani przez państwa-darczyńców z własnej inicjatywy. Państwa-darczyńcy mogą również wyznaczać na PPPD organizacje międzyrządowe o szczególnym znaczeniu dla realizacji Mechanizmu Finansowego EOG i Norweskiego Mechanizmu Finansowego. W ten sposób postąpiono w przypadku Rady Europy.

4.1.1 Rola i główne zadania PPPD

Ogólna rola PPPD wynika z zadań powierzonych Komitetowi Współpracy (artykuł 3.3 *Regulacji*). Komitet Współpracy jest główną siłą napędową współpracy pomiędzy OP i PPPD. Rolą PPPD będzie doradzanie i pomaganie OP zarówno w trakcie tworzenia programu jak i w trakcie fazy wdrażania. OP ponosi jednak całkowitą odpowiedzialność za wyniki osiągnięte w programie.

Oczekuje się, że PPPD będzie zaangażowany w tworzenie strategii i konstrukcji programu. Jest to jednym z czynników, które zostaną wzięte pod uwagę przez darczyńców przy ocenie i zatwierdzaniu programów. Jeżeli darczyńcy uznają, że PPPD nie był konsultowany w istotnym zakresie mogą zwrócić przedłożony projekt OP do dalszych poprawek.

PPPD może doradzać OP we wszystkich aspektach propozycji programu, uwzględniając zdefiniowanie problemów; cele, strategię, wybór oczekiwanych rezultatów oraz grupy docelowe; wskaźniki i poziomy bazowe; perspektywy dla projektów partnerskich z darczyńcami, procedury naboru wniosków oraz kryteria wyboru projektów; projekty predefiniowane w stosownych przypadkach; zarządzanie ryzykiem; oraz plan komunikacji. OP powinien w pełni wykorzystać PPPD w kwestii omówienia wykorzystania i zarządzania funduszu współpracy dwustronnej. PPPD będzie pełnił użyteczną rolę w ułatwianiu budowy sieci współpracy między OP i potencjalnymi beneficjentami i/lub partnerami projektu

Mechanizm Finansowy EOG i Norweski Mechanizm Finansowy 2009 – 2014: Wytyczne w sprawie wzmacniania stosunków dwustronnych

z państw-darczyńców, doradzając w kwestii i docierając do ewentualnych partnerów projektu z państw-darczyńców oraz doradzając w kwestii ewentualnych działań w ramach programu wzmacniających aspekty współpracy dwustronnej. Kwestie te powinny zostać omówione podczas posiedzeń Komitetu Współpracy.

Z drugiej strony PPPD nie reprezentuje państw-darczyńców ani BMF w interpretacji *Regulacji* oraz innych części ram prawnych w odniesieniu do Mechanizmu Finansowego EOG i Norweskiego Mechanizmu Finansowego.

4.1.2 Rola PPPD na etapie wdrażania programu

W trakcie etapu wdrażania programu PPPD za pośrednictwem Komitetu Współpracy będzie między innymi pomagał w ocenie postępów programu i omawianiu wszelkich niezbędnych zmian, oraz doradzał w kwestii treści ogłoszenia o naborze wniosków. OP może również zaprosić PPPD do udziału w monitorowaniu i działaniach informacyjnych, oraz odgrywać będzie istotną rolę w docieraniu do potencjalnych partnerów projektu z państw-darczyńców.

PPPD zostanie zaproszony do udziału w spotkaniach Komitetu ds. Wyboru Projektów w charakterze doradcy. Jeżeli taka jest wola obu stron możliwe jest zaproponowanie w propozycji programu pełnego członkostwa PPPD w Komitecie ds. Wyboru Projektów. Poza ogólnym doradztwem PPPD będzie wartością dodaną w kwestii oceny potencjalnych partnerów projektu z państw-darczyńców w projektach partnerskich, którzy mogą być nieznani dla OP.

PPPD może również ułatwiać wizyty studyjne dla OP lub innych właściwych podmiotów w państwach-darczyńcach, organizować seminaria techniczne lub pomagać w działaniach informacyjnych i komunikacyjnych dotyczących wyników, po uzgodnieniu z OP.

Poza konkretnymi zadaniami określonymi w Komitecie Współpracy i Komitecie ds. Wyboru Wniosków oczekuje się, że partnerstwo z darczyńcami w ramach programów przyczyni się do wymiany doświadczeń oraz budowania potencjału przez współpracujące strony.. W najlepszym przypadku współpraca może stanowić platformę dla większej współpracy politycznej i technicznej między państwami-darczyńcami i państwami-beneficjentami w ramach właściwych sektorów, wykraczającej poza współpracę w ramach programu. Są to kwestie, które można umieścić w porządku dziennym spotkań Komitetu Współpracy, lub omówić w trakcie wizyt studyjnych lub seminariów finansowanych z funduszy współpracy dwustronnej. Korzyściami wynikającymi ze współpracy mogłoby być podniesienie świadomości i zrozumienia wśród właściwych decydentów w przedmiotowych sektorach drugiego kraju, odnoszących się do polityk sektorowych i inicjatyw politycznych, ułatwiając w ten sposób dalszą współpracę i wzajemne wsparcie na arenie międzynarodowej.

Szczegółowe ustalenia określono dla programów badawczych realizowanych jako programy partnerskie z darczyńcami – zob. załącznik 12 do *Regulacji*.

4.2 Umowy ramowe z PPPD

4.2.1 Plany działań PPPD

PPPD otrzymają zwrot kosztów poniesionych w związku ze współpracą w ramach programu ze środków przeznaczonych na koszty zarządzania po stronie państw-darczyńców (art. 1.8 *Regulacji*) i nie powinny obciążać tymi kosztami budżetu programu. BMF podpisuje z PPPD umowy ramowe na zwrot kosztów. Umowa ramowa określa jedynie warunki ogólne zwrotu kosztów, podczas gdy PPPD musi corocznie składać plan działań oraz budżet na kolejny rok kalendarzowy do końca października. Plan działań powinien zostać omówiony z właściwymi OP i powinien opierać się na działaniach i oczekiwanych rezultatach współpracy uzgodnionych z OP na kolejny rok.

Koszty kwalifikowalne określone są w umowach ramowych i stanowią koszty personelu, podróży, konsultacji i koszty różne. BMF ocenia i akceptuje roczne plany działań i budżety zgodnie z ramami budżetowymi przyjętymi przez darczyńców. PPPD co roku dostarczają krótkie sprawozdanie okresowe opisujące przeprowadzone działania oraz krótka ocenę rezultatu współpracy, razem ze sprawozdaniem finansowym.

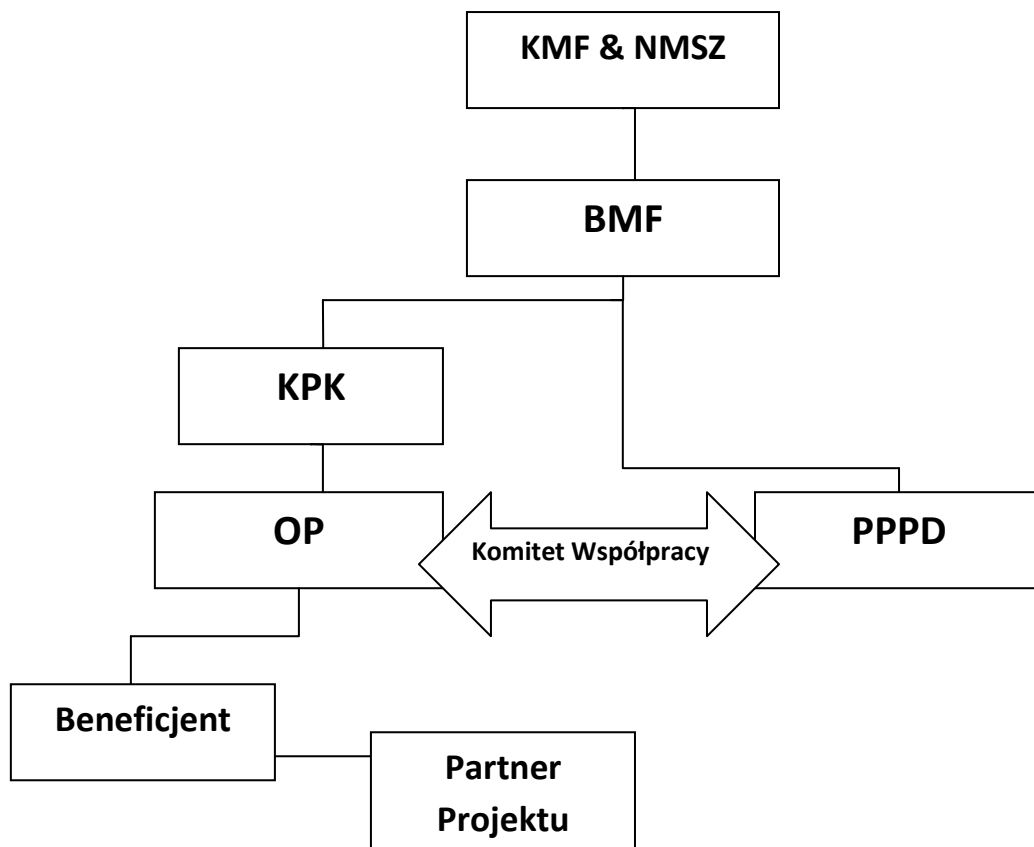
4.2.2 Opis roli PPPD w propozycji programu

Nie ma konieczności zawierania żadnej umowy pomiędzy OP i PPPD – jako, że podstawy ich współpracy określone są w MoU i *Regulacjach*. Istnieje jednak konieczność uzgodnienia celów, ról oraz metod działania.

Zaangażowanie PPPD w przygotowanie programu, jak również rola i zakres współpracy zostaną opisane w propozycji programu (zob. artykuł 3.8.1 POP). Dokładna rola PPPD może różnić się w zależności od programu. PPPD i OP powinni zatem wyjaśnić i opisać poziom celów dla tego konkretnego partnerstwa, swoje wzajemne oczekiwania dotyczące ról i odpowiedzialności każdego z partnerów, jak również metod, biorąc pod uwagę postanowienia zawarte w *Regulacjach*.

Propozycja programu powinna również zawierać pewne kluczowe informacje na temat PPPD i jego związku z programem, jak również na temat wcześniejszej współpracy między OP i PPPD. Jeżeli program posiada więcej niż jednego PPPD podział pracy pomiędzy nimi powinien zostać określony w propozycji programu, z uwzględnieniem informacji na temat tego, która z instytucji przyjmuje rolę wiodącego PPPD w celu ułatwienia komunikacji z OP. Jeżeli PPPD ma być również partnerem projektu w ramach programu, należy to wyraźnie zaznaczyć w propozycji programu razem ze wskazaniem na wszelkie środki ograniczające zaproponowane w związku z potencjalnym konfliktem interesów. Budżet dla predefiniowanego projektu powinien również wskazywać część budżetu przeznaczoną dla partnera.

Ilustracja: Relacje umowne między uczestnikami Mechanizmu Finansowego EOG i Norweskiego Mechanizmu Finansowego

4.3 Komitet Współpracy

Komitet Współpracy ma na celu doradzanie zarówno w kwestiach tworzenia jak i wdrażania programu. Komitet Współpracy jest również kluczową siłą napędową wzmacniania stosunków dwustronnych. Oprócz zadań określonych w *Regulacjach* strony mogą zdecydować o poszerzeniu agendy o wszelkie inne kwestie leżące w strefie wspólnych zainteresowań związanych z dzieleniem się doświadczeniami i promowaniem dialogu i współpracy, w celu utworzenia podstaw dla długoterminowej, profesjonalnej współpracy i dialogu politycznego.

4.3.1 Ustanowienie Komitetu Współpracy

By móc wziąć pod uwagę rolę doradczą w przygotowaniu programu konieczne jest jak najszybsze formalne ustanowienie komitetu po wyznaczeniu OP i PPPD. Minimalnym wymogiem jest ustanowienie Komitetu Współpracy przed przedłożeniem propozycji

Mechanizm Finansowy EOG i Norweski Mechanizm Finansowy 2009 – 2014: Wytyczne w sprawie wzmacniania stosunków dwustronnych

programu darczyńcom, ponieważ Komitet powinien mieć szansę dokonania oceny ostatecznej propozycji. OP i PPPD mogą jednak spotykać się przed formalnym ustanowieniem Komitetu.

W *Regulacjach* nie określono żadnych szczególnych wymagań dotyczących sposobu ustanowienia Komitetu, poza tym, że OP odpowiada za jego ustanowienie, z uwzględnieniem zasad dobrego zarządzania określonych w artykule 1.6 *Regulacji*. Ustanowienie Komitetu Współpracy powinno zostać omówione z PPPD, w celu osiągnięcia wspólnego zrozumienia w kwestii jego składu oraz metod działania, np. częstotliwości, czasu i miejsca spotkań, sposobu określania porządku dziennego, etc.

Zadania powierzone Komitetowi Współpracy określone są w *Regulacjach*. W gestii stron jest uzgodnienie zakresu w jakim metody działania Komitetu Współpracy powinny zostać skodyfikowane w formie formalnych zasad postępowania/mandatów. Bez względu na zakres formalizacji strony powinny omówić i uzgodnić następujące kwestie:

- Członkostwo: czy powinni istnieć członkowie stali i zastępczy, czy członkostwo może być elastyczne i określane *ad hoc*?
- Jak często komitet powinien się spotykać?
- Czy miejsca spotkań powinny odbywać się na zmianę w państwach-darczyńcach i państwach-beneficjentach?
- W jaki sposób powinna być uzgadniana agenda?
- Jakie powinny być terminy dostarczania dokumentów?
- Czy powinien być sporządzany protokół ze spotkań?

W gestii stron pozostaje ustalenie liczebności Komitetu, w zależności od specyficznych potrzeb każdego programu. Ważne jest zaproszenie do Komitetu istotnych partnerów programu. Zarówno OP jak i PPPD mogą zaproponować zaproszenie ekspertów i innych istotnych partnerów, jeżeli zakres programu jest szerszy niż zakres kompetencji PPPD. Może to dotyczyć władz publicznych odpowiedzialnych za dany obszar polityki, lub podobnych istotnych interesariuszy, jak również innych zewnętrznych ekspertów z państw-darczyńców lub państw-beneficjentów. PPPD i OP powinni przyjąć uzgodnienia dotyczące uczestników. W przypadkach, gdy KPK występuje jako OP ważne jest włączenie do Komitetu podmiotu odpowiedzialnego za dany obszar polityki. W przypadku, gdy ci sami OP i PPPD są zaangażowani w inne Obszary Programowe zaleca się ustanowienie dwóch odrębnych Komitetów Współpracy, ale ich spotkania mogą być organizowane pod rząd w celu zmniejszenia kosztów.

KPK oraz darczyńcy zostaną zaproszeni na spotkania jako obserwatorzy, ale mogą zrezygnować z uczestnictwa w nich. Darczyńcy mogą również zwrócić się do ambasad lub BMF z prośbą o reprezentowanie ich w trakcie tych spotkań.

Koszty związane z działalnością Komitetu Współpracy pokrywa się z kosztów przygotowania programu (artykuł 7.9 *Regulacji*) przed zatwierdzeniem programu oraz z kosztów zarządzania programem (zob. artykuł 7.10) po jego zatwierdzeniu. Koszty poniesione w tym względzie przez PPPD zostaną pokryte z budżetu PPPD i zwrócone PPPD bezpośrednio przez BMF.

Działania rozwijające stosunki dwustronne, wykraczające poza normalny zakres działalności Komitetu, mogą być pokrywane z funduszy współpracy dwustronnej na poziomie krajowym (artykuł 3.5), jeżeli są zgodne z planem działań dla tego funduszu.

4.3.2 PPPD występujący również jako partnerzy projektu – konflikt interesów?

Projekty wybrane za pośrednictwem naboru wniosków, lub w wyjątkowych sytuacjach predefiniowane w MoU lub umowie w sprawie programu, mają istotny wkład w sposób realizacji celu i rezultatów programu.

W pewnych przypadkach, oprócz swojej roli jako PPPD, PPPD może zostać wyznaczony do pełnienia roli partnera projektu w projekcie predefiniowanym w ramach programu. W takich przypadkach dana instytucja musi wyraźnie oddzielić swoją rolę jako PPPD i doradca OP od swojej roli jako partnera projektu z darczyńcami dla jednego z beneficjentów. Jako partner projektu z darczyńcami musi on zawrzeć umowę partnerską zgodnie z artykułem 6.8 *Regulacji*. Koszty związane z pracą w roli partnera projektu powinny być pokrywane z budżetu projektu i uzgodnione w umowie partnerskiej.

W trakcie etapu przygotowania programu koszty związane z jego udziałem w tworzeniu projektów predefiniowanych jako części propozycji programu będą jednak pokrywane przez umowy ramowe PPPD. Rola partnera projektu z darczyńcami rozpoczyna się w momencie zatwierdzenia programu przez darczyńców i kiedy jest on gotowy do realizacji.

Ponieważ jednym z zadań PPPD jest doradzanie w kwestii możliwych partnerów projektów z darczyńcami niedopuszczalne jest, w odniesieniu do dobrego zarządzania, by PPPD brał udział jako partner projektu w otwartym naborze wniosków w ramach programu, w którym występuje jako PPPD. Predefiniowane projekty nie podlegają procedurze wyboru ponieważ są wspólnie uzgadniane przez państwo-darczyńcę i państwo-beneficjenta w MoU lub umowie w sprawie programu.

W przypadkach gdy PPPD jest proponowany jako partner projektu w propozycji programu, ale nie w MoU, propozycja programu musi jasno określać rolę PPPD w programie oraz jego rolę jako partnera projektu. Każdy faktyczny lub zauważalny konflikt interesów partnera projektu uczestniczącego w Komitecie Współpracy będzie musiał być poddany ocenie i minimalizowany w każdym przypadku. Należy jednak zawsze pamiętać, że Komitet Współpracy jest organem doradczym i to OP jest władny podejmować decyzje. Komitet Współpracy ocenia jednak postępy w realizacji programu oraz osiągnięte wyniki. Należy rozważyć zastosowanie odpowiednich środków ograniczających (np. funkcjonalny podział podmiotów zaangażowanych jako PPPD i partner projektu, umowa o nieomawianiu konkretnych projektów na posiedzeniach Komitetu Współpracy, itd.). Artykuł 6.6 *Regulacji* określa wytyczne dotyczące konfliktu interesów.

5. Partnerstwo w projektach z darczyńcami

5.1 Definicja partnera w projekcie z darczyńcami

Wszyscy beneficjenci¹ muszą być podmiotami ustanowionymi zgodnie z obowiązującym prawem w państwie-beneficjencie, zarejestrowanymi we właściwym państwie-beneficjencie, lub być organizacją międzyrządową funkcjonującą w tym państwie (artykuły 6.2.1 i 6.2.2 *Regulacji*). Projekty mogą być realizowane we współpracy z partnerami projektu z państw-darczyńców – partner projektu z państw-darczyńców. „Partner projektu” określony jest w artykule 1.5.1 (w) *Regulacji* jako podmiot publiczny lub prywatny, komercyjny lub niekomercyjny, jak również organizacje pozarządowe, wszystkich których główna lokalizacja znajduje się w państwie-darczyńcy, państwie-beneficjencie lub kraju spoza Europejskiego Obszaru Gospodarczego, graniczącego z odpowiednim państwem-beneficjentem, lub organizacja międzyrządowa, aktywnie uczestnicząca we wdrażaniu programu i skutecznie się do niego przyczyniająca; Przyświeca mu ten sam cel gospodarczy i społeczny co beneficjentowi, który ma być zrealizowany poprzez wdrożenie danego projektu.

„Partner projektu z państw-darczyńców” to , zgodnie z tą samą definicją, „partner projektu”, którego główna lokalizacja znajduje się w jednym z państw-darczyńców. Główna lokalizacja podmiotów odnosi się do lokalizacji centrum zarządzania i administracji danego podmiotu (np. siedziba główna, centrala, rada dyrektorów, itd.) Biorąc pod uwagę różnorodność rozważanych potencjalnych podmiotów oraz złożoność różnych struktur międzynarodowych, decyzja dotycząca głównej lokalizacji musi być podejmowana odrębnie dla każdego przypadku. Oddział krajowy międzynarodowej organizacji pozarządowej będzie się kwalifikował w większości przypadków. Ponadto, definicja partnera projektu podana w *Regulacjach* wymaga by dzielił on z beneficjentem wspólny cel ekonomiczny i społeczny, który ma być zrealizowany poprzez wdrożenie projektu.

By zostać uznanym za „projekt partnerski” niezbędne jest by projekt był realizowany w bliskiej współpracy z partnerem projektu. Wykorzystanie funduszu współpracy dwustronnej w celu ułatwiania wymiany *ad hoc* oraz wkładu ekspertów na rzecz beneficjenta nie jest wystarczające, by zakwalifikować dany projekt jako projekt partnerski. Projekty partnerskie to wspólne projekty, gdzie wkład ze strony obu partnerów jest niezbędny do osiągnięcia celów projektu. Jednak poziom zaangażowania i zawartość wkładu partnera będzie oczywiście różna w zależności od projektu.

Partner projektu może ponosić koszty, które są finansowane przez projekt w ten sam sposób jak beneficjent. Istnieje wymóg zawarcia umowy partnerskiej.

¹ Z wyjątkiem Globalnego Funduszu na rzecz Godnej Pracy i Dialogu Trójstronnego w ramach Norweskiego Mechanizmu Finansowego, obsługiwanego przez Innovation Norway, jak również programów stypendialnych i wymiany kulturalnej.

5.2 Ułatwianie partnerstw w projektach z darczyńcami

W celu osiągnięcia głównego celu wzmacniania stosunków dwustronnych wszystkie Programy powinny w możliwym zakresie zachęcać do i ułatwiać ustanawianie projektów partnerskich z darczyńcami. W tym względzie programy partnerskie z darczyńcami nie różnią się niczym od innych programów.

Niektóre programy składać się będą wyłącznie z projektów partnerskich z darczyńcami, tak jak programy w ramach Obszaru Programowego 23 Dwustronna Współpraca Badawcza, oraz Obszaru Programowego 25 Budowanie Potencjału i Współpraca Instytucjonalna między Państwami-Beneficjentami a Norweskimi Instytucjami Publicznymi, Władzami Lokalnymi i Regionalnymi. Projekty partnerskie są również ważne w programach stypendialnych (ObP 19 i 24) oraz programach wymiany kulturalnej (ObP 17). W innych programach partnerstwa nie są wymagane, jednakże są zalecane.

Propozycja programu powinna zawierać informacje na temat sposobu jaki przewidziano dla zidentyfikowania potencjalnych partnerów projektu z państw-darczyńców, jak również ich potencjalnej roli i istotności dla programu. OP musi jednak ocenić czy będą wchodzić w grę jakiegokolwiek kwestie związane z zasadami zamówień publicznych lub kwestie pomocy publicznej.

OP może wnioskować do KPK o przyznanie środków z funduszu współpracy dwustronnej na poziomie krajowym na zorganizowanie spotkań w państwach-darczyńcach w celu zidentyfikowania i spotkania się z potencjalnymi partnerami projektu z państw-darczyńców, lub zlecić badania w celu zidentyfikowania właściwych partnerów z państwa-darczyńcy. Jeżeli OP uzna, że projekty partnerskie z darczyńcami nie mają zastosowania dla danego programu powinien to wyjaśnić i uzasadnić w propozycji programu.

W trakcie realizacji programu niektórzy wnioskodawcy projektu mogą potrzebować pomocy w zidentyfikowaniu właściwych partnerów projektu, podczas gdy inni będą w stanie wykorzystać dotychczasowe relacje i wcześniejszą współpracę. Zarówno ambasady państw-darczyńców jak i właściwi PPPD mogą być w stanie udzielić rady i zidentyfikować odpowiednich partnerów. W razie konieczności OP może skonsultować się z darczyńcami za pośrednictwem BMF w kwestii dostępności odpowiednich partnerów. Fundusz współpracy dwustronnej na poziomie programu jest jednak najodpowiedniejszym narzędziem do finansowania poszukiwania partnerów oraz tworzenia projektów partnerskich. W kwestii współpracy z organizacjami pozarządowymi, Norweski Komitet Helsiński jest wyznaczony jako koordynator ułatwiający partnerstwa z norweskimi partnerami projektów.

5.3 Umowy w sprawie projektów partnerskich

Projekty partnerskie z darczyńcami muszą być oparte na umowie partnerskiej zgodnie z wymaganiami określonymi w artykule 6.8 *Regulacji*. Umowę w języku angielskim należy dostarczyć OP przed podpisaniem umowy w sprawie projektu z Beneficjentem.

Mechanizm Finansowy EOG i Norweski Mechanizm Finansowy 2009 – 2014: Wytyczne w sprawie wzmacniania stosunków dwustronnych

W przypadku projektów predefiniowanych z partnerem projektu z darczyńcami, umowa partnerska musi zostać zawarta po zatwierdzeniu propozycji programu, ale przed podpisaniem umowy w sprawie projektu.

Nie istnieje standardowy wzór umowy partnerskiej, ale istnieje możliwość stworzenia wzorów przez OP w każdym programie. Umowa partnerska musi jasno określać co najmniej role i zakres odpowiedzialności partnerów, ustalenia finansowe z uwzględnieniem kwestii, które wydatki mogą być zwrócone stronom z budżetu projektu, postanowienia dotyczące sposobu obliczania kosztów pośrednich, zasady przeliczania walut, postanowienia dotyczące audytu, rozwiązywania sporów oraz szczegółowy budżet z wyszczególnionymi kosztami i cenami jednostkowymi. Dla projektów badawczych istnieje wymóg uwzględnienia postanowień dotyczących praw własności intelektualnej, zgodnie z przepisami UE. Może się to również odnosić do innych projektów, na przykład w dziedzinie kultury. W gestii partnerów leży decyzja dotycząca wyboru zasad przeliczania walut oraz sposobu radzenia sobie ze zmianami kursu walut.

5.4 Aspekty finansowe

Kwalifikowalność wydatków poniesionych przez partnera projektu z darczyńcami podlega takim samym wymaganiom, jak w przypadku beneficjenta. Bezpośrednie wydatki kwalifikowalne to te wskazane zgodnie z zasadami rachunkowości danej instytucji i zwyczajowymi przepisami wewnętrznymi jako konkretne wydatki bezpośrednio związane z projektem. Koszt personelu powinien obejmować faktyczne pensje oraz inne koszty ustawowe zgodne ze standardowymi zasadami ustalania wynagrodzeń w danej instytucji (tj. pensja brutto). Odpowiednie koszty wynagrodzeń personelu administracji krajowej są kwalifikowalne w zakresie, w którym odnoszą się do kosztów działań, które nie byłyby przeprowadzone, gdyby nie podjęto się wdrażania danego projektu. Koszty podróży i diety powinny być zgodne ze zwyczajowymi praktykami danej instytucji oraz nie powinny przekraczać określonych stawek krajowych.

Koszty pośrednie są również kwalifikowalne, jeżeli są obliczane w zgodzie z postanowieniami artykułu 7.4 *Regulacji*. Koszty pośrednie są określone jako koszty kwalifikowalne, które nie mogą być wskazane przez Beneficjenta i/lub partnera projektu, jako bezpośrednio związane z projektem, ale które można wskazać i uzasadnić w ramach systemu rachunkowości, jako poniesione bezpośrednio w związku z bezpośrednimi kosztami kwalifikowalnymi projektu. Pośrednie koszty reprezentują właściwą część kosztów ogólnych Beneficjanta lub partnera projektu. Metoda obliczania pośrednich kosztów oraz ich maksymalnej wysokości określona zostanie w umowie w sprawie projektu. Metoda obliczania pośrednich kosztów partnera projektu będzie określona w umowie partnerskiej zawartej między partnerami projektu.

Udokumentowanie wydatków. Koszty poniesione przez partnerów projektu należy udokumentować przy pomocy otrzymanych faktur lub dokumentów księgowych o równoważnej wartości. Raport niezależnego biegłego rewidenta potwierdzający, że zgłoszone koszty zostały poniesione zgodnie z *Regulacjami*, przepisami prawa krajowego

Mechanizm Finansowy EOG i Norweski Mechanizm Finansowy 2009 – 2014: Wytyczne w sprawie wzmacniania stosunków dwustronnych

i praktykami rachunkowości kraju partnera projektu są wystarczającym dowodem poniesienia kosztów przez partnera projektu z darczyńcami. Koszty związane ze sprawozdaniem biegłego rewidenta stanowią kwalifikowalne koszty projektu.

W przypadku, gdy działania są realizowane w ramach przeprowadzonych procedur przetargowych, płatności dokonywane przez OP, Beneficjentów i partnerów projektu powinny być potwierdzone fakturami na podstawie zawartych umów. We wszystkich innych przypadkach płatności dokonywane przez OP, Beneficjentów i partnerów projektu muszą być poświadczane wydatkami faktycznie poniesionymi przez podmioty uczestniczące we wdrażaniu projektu.

Zasady zamówień publicznych. Ponieważ partnerzy mogą realizować szeroką gamę działań i otrzymywać różne sumy kompensacji, trudno oszacować, które partnerstwa spowodują obowiązek przeprowadzenia procedury zamówień publicznych. Przepisy UE dotyczące Zamówień Publicznych stosują się na zasadach ogólnych do zamówień publicznych na dostawę towarów, usług lub robót o wartości przekraczającej pewne progi. Krajowe zasady na ogół są zgodne z zasadami UE, ale mogą się różnić, lub określać inne progi.

Zawsze należy przestrzegać obowiązujących zasad dotyczących zarówno pomocy publicznej jak i zamówień publicznych. OP i beneficjent odpowiadają za ocenę, czy partnerstwo wiąże się z kwestiami odnoszącymi się do zamówień publicznych lub pomocy publicznej. Zależć to będzie od szczegółowego charakteru działań, które mają być zrealizowane przez partnera oraz wartości dostarczanych usług. W razie konieczności OP może zatrudnić zewnętrznych konsultantów w celu uzyskania pomocy w kwestii zastosowania krajowych zasad dotyczących zamówień publicznych w ramach programu.

Faktyczni i potencjalni partnerzy projektu powinni być świadomi faktu, że w pewnych przypadkach mogą być wykluczeni z udziału w publicznej procedurze przetargowej w przypadku ich bezpośredniego zaangażowania w przygotowanie tych przetargów, na przykład, poprzez doradzanie beneficjentowi w kwestii specyfikacji technicznych.

6. Budowanie potencjału i współpraca instytucjonalna (ObP 25)

Obszar programowy „Budowanie potencjału i Współpraca Instytucjonalna pomiędzy Państwami-Beneficjentami i Norweskimi Instytucjami Publicznymi, Władzami Lokalnymi i Regionalnymi” (ObP 25) w ramach Norweskiego Mechanizmu Finansowego jest obszarem programowym, który najwyraźniej przewiduje wsparcie dla wzmacniania stosunków dwustronnych. Posiada on pewne szczególne cechy; często składa się z projektów predefiniowanych, a partnerstwa na szczeblu projektu z podmiotami norweskimi są obowiązkowe. Norwegia i państwo-beneficjent mogą jednak uzgodnić, że organizacja międzynarodowa, taka jak Rada Europy, może zastąpić lub uzupełniać instytucję norweską jako partnera w ObP 25.

Współpraca instytucjonalna między Norwegią i państwami-beneficjentami powinna mieć na celu wspieranie rozwoju nowoczesnych i wydajnych administracji, ze strukturami, zasobami ludzkimi i umiejętnościami związanymi z zarządzaniem potrzebnymi do realizacji ich zaplanowanych zadań na wysokim poziomie. Współpraca między Norwegią o państwami-beneficjentami przyczyniłaby się do rozwoju sieci współpracy i wymiany wiedzy oraz rozpowszechniania najlepszych praktyk w odniesieniu do rezultatów programu.

Ponieważ współpraca instytucjonalna jest tak głównym elementem programu, istnieje szczególna konieczność aktywnego uczestnictwa norweskiego i/lub instytucjonalnego partnera projektu na etapie tworzenia projektu. Ten obszar programowy doskonale zatem nadaje się dla projektów predefiniowanych, ponieważ niezbędne jest wskazanie pasujących do siebie instytucji, które są chętne do zaangażowania się we współpracę instytucjonalną. Projekty związane ze współpracą pomiędzy władzami miast mogą jednak kwalifikować się do naboru wniosków. Zastosowanie funduszu współpracy dwustronnej byłoby ważne dla umożliwienia stronom spotkania się i stworzenia wspólnych projektów przed złożeniem wniosków. Ponieważ współpraca instytucjonalna będzie jednym z głównych wkładów w projekty, uzasadnione jest by istotna część budżetu projektu była przeznaczona na wkłady partnera norweskiego.

6.1 Sugerowane działania w ObP 25

Następujące działania są sugerowane w ramach tego obszaru programowego:

- środki mające na celu wzmacnianie potencjału instytucjonalnego,
- środki mające na celu wzmacnianie rozwoju zasobów ludzkich,
- środki mające na celu poprawę jakości i dostępności usług oferowanych przez instytucje publiczne oraz władze lokalne i regionalne,
- działania szkoleniowe,
- środki mające na celu wzmacnianie systemów, takich jak systemy zapewniania jakości, systemy IT, itd.,
- długoterminowa, średnioterminowa i krótkoterminowa wymiana personelu .

Wszystkie właściwe, kompetentne i zainteresowane instytucje publiczne działające w ramach uzgodnionych sektorów priorytetowych mogą być kwalifikowalne w tym obszarze.

6.2 Status partnera: PPPD a partner projektu

Ponieważ program w ramach ObP 25 może zawierać jeden lub więcej projektów predefiniowanych w ramach pewnych obszarów tematycznych, ogólna strategia programu może wydawać się mniej spójna niż w innych obszarach programowych, gdzie głównym wspólnym mianownikiem będzie budowanie potencjału i współpraca instytucjonalna. Podejście projektowe będzie bardziej istotne w tym programie, ale gdzie to tylko możliwe należy dążyć do synergii pomiędzy projektami oraz spójności programu.

Tam gdzie program składa się głównie z projektów predefiniowanych, Norwegia w większości przypadków wyznacza norweskich partnerów projektów, również tych występujących jako PPPD. Pozwala to na udział w tworzeniu programu zarówno w kwestii tworzenia projektów predefiniowanych jak i ogólnej strategii programu. Koszty ich udziału w fazie programowania zostaną pokryte z budżetu PPPD zarządzanego przez BMF.

Mogą być jednak przypadki, w których PPPD nie będzie angażował się w projekty predefiniowane, ale jedynie doradzał OP w kwestii tworzenia i wdrażania programu, uwzględniając doradzanie w sprawie możliwych partnerów projektów z państw-darczyńców. Mogą być również przypadki, w których norweski partner projektu nie jest wyznaczany jako PPPD, np. uczestniczy tylko jako partner projektu w projektach wybranych w naborze wniosków.

Ze względu na szczególność tego obszaru programowego, rola PPPD i Komitetu Współpracy może znacznie różnić się w poszczególnych programach. W niektórych przypadkach rola PPPD jest szczególnie istotna na etapie tworzenia programu, kiedy przygotowuje się projekt predefiniowany, natomiast współpraca dwustronna na etapie realizacji będzie się odbywała raczej poprzez współpracę z beneficjentem. Zatem główną formą zaangażowania w program na etapie wdrażania będzie objęcie roli partnera projektu z państw-darczyńców, nie zaś roli PPPD.

W innych programach, gdzie ogłaszany jest nabór wniosków, rola PPPD może być bardziej tradycyjna, gdzie bierze on udział w Komitecie Współpracy. W ramach jednego programu z więcej niż jednym PPPD, może zdarzyć się, że niektórzy PPPD będą bardziej odpowiedni do pełnienia stałej roli w Komitecie Współpracy niż inni. Rola PPPD oraz konieczność regularnych spotkań Komitetu Współpracy może zostać oceniona dla każdego programu w ramach ObP 25 i opisana w propozycji projektu. Jeżeli norweski partner występuje zarówno w roli PPPD jak i partnera projektu w projekcie predefiniowanym w ramach tego samego programu, należy jasno oddzielić ich role jako PPPD i jako partnera projektu. Należy to opisać w propozycji programu.

7. Mierzenie i raportowanie wyników dotyczących celu współpracy dwustronnej

Zarówno państwa-darczyńcy i państwa-beneficjenci będą odpowiedzialni za realizację celu związanego ze wzmacnianiem stosunków dwustronnych. Państwa-darczyńcy muszą składać raport z osiągniętych celów do swoich parlamentów. Żaden pojedynczy wskaźnik nie jest w stanie oddać złożoności współpracy dwustronnej. Raportowanie będzie zatem oparte na kombinacji danych oraz informacji w zakresie ilościowym i jakościowym. Informacje będą przekazywane głównie poprzez system regularnego raportowania, oparty na regularnych raportach opisowych i statystycznych składanych przez głównych zaangażowanych uczestników. Ponadto przeprowadzane będą zewnętrzne oceny.

7.1 Regularne raportowanie

7.1.1 Raporty opisowe

Zgodnie z *Regulacjami* określa się następujące roczne wymagania w sprawie raportowania opisowego dotyczącego stosunków dwustronnych:

Raport Strategiczny składany przez KPK

Raport Strategiczny stanowi podstawę do dyskusji podczas spotkania rocznego z darczyńcami. W tym raporcie KPK zawiera:

- ocenę wkładu Mechanizmów Finansowych w zmniejszanie różnic społecznych i ekonomicznych w państwie-beneficjencie oraz we wzmacnianie stosunków dwustronnych z państwami-darczyńcami;
- podsumowanie faktycznych wyników oraz ocenę postępów prac w odniesieniu do oczekiwanych wyników dla każdego programu;
- raport z wykorzystania funduszy i w miarę możliwości prezentujący wyniki funduszu współpracy dwustronnej na poziomie krajowym, jak również działania planowane na kolejny rok.

Ocena wyników w odniesieniu do celu współpracy dwustronnej powinna, w miarę możliwości, być zgodna z typologią przedstawioną w punkcie 2.2 powyżej:

1. Zakres współpracy: w raporcie należy określić ilość partnerstw w programach z darczyńcami oraz partnerstw w projekcie z darczyńcami oraz przeanalizować rolę tych partnerstw w odniesieniu do realizacji dwóch celów głównych.
2. Wspólne wyniki: w raporcie należy przedstawiać główne wspólne wyniki (nie działania).
3. Wzrost wiedzy i wzajemnego zrozumienia: należy ocenić w jaki sposób i w jakim stopniu współpraca doprowadziła do wzrostu wiedzy i wzajemnego zrozumienia UE i Umowy o EOG, wspólnej pracy na rzecz sprostania wspólnym europejskim wyzwaniom oraz wzrostu wiedzy i zrozumienia między krajami.
4. W raporcie należy przedstawić i ocenić szersze efekty współpracy poza zakresem programów i projektów.

Raport roczny w sprawie programu składany przez OP

Mechanizm Finansowy EOG i Norweski Mechanizm Finansowy 2009 – 2014: Wytyczne w sprawie wzmocnienia stosunków dwustronnych

OP składa opis „postępów we wdrażaniu programu w porównaniu do planów określonych w umowie w sprawie programu lub poprzedniego rocznego raportu dla programu oraz postępów w osiąganiu oczekiwanych wyników”. POP określa obowiązek raportowania w sprawie liczby projektów partnerskich z darczyńcami, przedstawienia podsumowania sposobu ułatwiania partnerstw, oraz oceny współpracy między OP i PPPD.

Roczny raport z postępu prac składany przez PPPD

Zgodnie z umowami ramowymi zawartymi pomiędzy BMF i każdym PPPD, PPPD corocznie składają do BMF raport z postępu prac oraz raport w sprawie wykorzystania funduszy im przyznanych. W raporcie z postępu prac PPPD:

- ocenia osiągnięcie rezultatów i wyników programu,
- ocenia czynniki ryzyka zagrażające osiągnięciu rezultatów,
- ocenia zagadnienia przekrojowe,
- ocenia wagę partnerstwa dla osiągnięcia rezultatu(ów) Programu (wartość dodana partnerstwa),
- ocenia wkład partnerstwa w osiągnięcie głównego celu wzmocnienia stosunków dwustronnych,
- raportuje o głównych wynikach partnerstwa w ciągu roku, oraz w miarę możliwości rezultatu partnerstwa,
- raportuje o wynikłej współpracy lub dodatkowych korzyściach, poza współpracą w programie w ramach sektora,
- raportuje o wyzwaniach, które należy podjąć,
- raportuje o działaniach informacyjnych i komunikacyjnych dotyczących wyników, przeprowadzonych przez PPPD.

7.1.2 Wybór wskaźników dla badania stosunków dwustronnych

Jak wspomniano w rozdziale 2, OP powinien określić wynik i wskaźniki dla wzmocnienia stosunków dwustronnych. Jeżeli program jest programem partnerskim z darczyńcami, należy to omówić z PPPD.

Wskaźniki mogą być ilościowe lub jakościowe. Wskaźniki jakościowe przedstawia się w rocznym raporcie opisowym z postępu prac, zaś wskaźniki ilościowe w rocznym raporcie w części statystycznej Dokumentacji, Raportowania i Systemu Informacyjnego (DoRIS).

Pewne cele i opisy obszarów programowych mają jasne odniesienie do współpracy dwustronnej. Uwzględniają one programy dotyczące dwustronnej współpracy badawczej, stypendiów, innowacji w zakresie „zielonych technologii” w przemyśle, budowania potencjału i współpracy instytucjonalnej z podmiotami norweskimi. Dla tych programów niektóre istniejące rezultaty odnoszą się do współpracy dwustronnej, a wskaźniki zarówno na szczeblu rezultatów i wyników, będą się zatem prawdopodobnie odnosić do wymiaru dwustronnego.

Mechanizm Finansowy EOG i Norweski Mechanizm Finansowy 2009 – 2014: Wytyczne w sprawie wzmacniania stosunków dwustronnych

W każdym programie, OP – w stosownych przypadkach we współpracy z PPPD – powinien określić jeden lub więcej wskaźników odzwierciedlających poziom ambicji, celu dla stosunków dwustronnych. Standardowe wskaźniki opisano poniżej. Wskaźniki te OP uwzględni w propozycji programu. Wskaźniki ilościowe prezentowane są za pośrednictwem DoRIS, zaś wskaźniki jakościowe uwzględnia się w propozycji programu w punkcie 3.5. OP może wybrać inne wskaźniki, ale zaleca się wybieranie tylko kilku wskaźników i ich odpowiednie opracowanie.

W programach partnerskich z darczyńcami, należy uwzględnić jeden lub kilka wyników (ilość uznana za niezbędną i wystarczającą), które odzwierciedlają poziom ambicji, celu dla wyniku(ów) końcowego(ych) współpracy OP/PPPD. To samo dotyczy partnerstw w projektach z darczyńcami, ale tych wyników nie przedstawia się w DoRIS.

7.1.2.1 Standardowe wskaźniki ilościowe

Poniższa lista przedstawia standardowe wskaźniki ilościowe, które mogą być stosowane przez OP w celu zaprezentowania:

- zakresu współpracy
- wspólnych wyników
- wiedzy i wzajemnego zrozumienia
- szerszych efektów

OP może wybrać jeden lub więcej standardowych wskaźników spośród zaproponowanych poniżej, lub wskazać inny wskaźnik, jeżeli uzna go za bardziej odpowiedni dla danego programu.

1 Rodzaj wyników: Zakres współpracy

- *ilość umów partnerskich w sprawie projektu w społeczeństwie obywatelskim*
- *ilość umów partnerskich w sprawie projektu w sektorze prywatnym*
- *ilość umów partnerskich w sprawie projektu w sektorze publicznym*
- *liczba kobiet/mężczyzn zaangażowanych w wizyty w ramach wymiany między państwami-beneficjentami i państwami-darczyńcami*

2 Rodzaj wyników: Wspólne wyniki

- *Liczba projektów z oczekiwanymi wspólnymi wynikami (obaj partnerzy są zaangażowani profesjonalnie w planowanie i wdrażanie i obu partnerom można przypisać zasługę za osiągnięte wyniki).*
- *Liczba nowych polityk, praw i regulacji przyjętych w wyniku współpracy dwustronnej w ramach funduszy.*
- *Liczba wspólnych (dwustronnych) artykułów opublikowanych, napisanych przez osoby z obydwu instytucji w państwie-beneficjencie i państwie-darczyńcy, zamieszczonych w publikacjach krajowych lub międzynarodowych, wynikających z projektu finansowanego w ramach programu.*
- *Liczba wspólnych (dwustronnych) prac naukowych napisanych ze współ-badaczami w przynajmniej jednym państwie-beneficjencie i jednym państwie-darczyńcy, i zamieszczonych w krajowej lub międzynarodowej publikacji naukowej, wynikających z projektu finansowanego w ramach programu.*

Mechanizm Finansowy EOG i Norweski Mechanizm Finansowy 2009 – 2014: Wytyczne w sprawie wzmacniania stosunków dwustronnych

- Liczba nowych technologii/nowych praktyk, uwzględniając systemy IT, przyjętych w państwie-beneficjencie w wyniku przekazania wiedzy przez partnera z państwa-darczyńcy.
- Liczba nowych technologii/nowych praktyk, uwzględniając systemy IT, przyjętych w państwie-darczyńcy w wyniku wiedzy przekazanej przez partnerów z państw-beneficjentów.

3 Rodzaj wyników: Wiedza i wzajemne zrozumienie

- Liczba artykułów opublikowanych w jednym kraju na temat drugiego kraju partnerskiego

Zachęca się do przedstawiania sugestii dotyczących dodatkowych wskaźników ilościowych .

Rodzaj 4 wyników: Szersze efekty

- Ilość powtórzeń wspólnych projektów (lub wyników) przez inne organizacje w tym samym lub innym kraju.
- Ilość sieci współpracy profesjonalnej między instytucjami w państwach-beneficjentach i państwach-darczyńcach ustanowionych i funkcjonujących.
- Ilość europejskich i międzynarodowych sieci współpracy, w których partnerzy projektu i programu uczestniczą razem.
- Ilość wspólnych, sektorowych inicjatyw, w państwie-beneficjencie lub państwie-darczyńcy, wykraczających poza program.
- Ilość wspólnych inicjatyw na arenie europejskiej i międzynarodowej lub w organizacjach wielostronnych.
- Ilość działań lub inicjatyw związanych ze współpracą na forach międzynarodowych między decydentami/politykami wyższego szczebla, będących wynikiem wspólnych projektów lub programów.

Szersze efekty mogą być trudne do zaplanowania ex ante, ale mogą być istotnym elementem raportów jeżeli pojawiają się jako korzyści dodatkowej współpracy w ramach programu lub projektu.

7.1.2.2 Wskaźniki jakościowe

Obok powyżej przedstawionych wskaźników ilościowych podane są pewne sugestie dotyczące wskaźników jakościowych. Dane mogą być zbierane za pomocą ankiet, wywiadów, grup dyskusyjnych, itd. Jeżeli nie jest możliwe zebranie właściwych danych należy podać ocenę ilościową wyników.

Przykłady możliwych wskaźników jakościowych:

- Poziom zadowolenia z partnerstwa (postrzeganego jako stymulujące/wzbogacające/pozwalające rozwinąć umiejętności).
- Większe korzyści:
- Dostęp do wartościowych umiejętności profesjonalnych i technicznych
- Dostęp do wartościowych umiejętności administracyjnych i organizacyjnych
- Zwiększenie potencjału
- Większy dostęp do udziału w regionalnych i międzynarodowych sieciach współpracy
- Większe wyeksponowanie i udział w wydarzeniach międzynarodowych
- Poziom wiedzy o drugiej instytucji (struktura, program pracy, polityki, itd.)

Mechanizm Finansowy EOG i Norweski Mechanizm Finansowy 2009 – 2014: Wytyczne w sprawie wzmacniania stosunków dwustronnych

- *Wiedza na temat Mechanizmu Finansowego EOG i Norweskiego Mechanizmu Finansowego*
- *Zrozumienie sytuacji kulturalnej, politycznej i społeczno-ekonomicznej drugiego kraju.*
- *Świadomość w państwach-darczyńcach i państwach-beneficjentach na temat pomocy udzielonej przez państwa-darczyńców w zakresie podejmowanych wyzwań europejskich w państwach-beneficjentach.*

W odniesieniu do wszystkich wskaźników istnieje wymóg określenia ilości bazowych i docelowych oraz wymóg regularnego raportowania w sprawie osiągnięcia tych wskaźników. OP mogą albo wybrać wskaźniki z powyższej listy albo określić własny(e) wskaźnik(i) dotyczące stosunków dwustronnych.

Istnieje również wymóg wpisania celu dla liczby planowanych partnerstw w ramach projektów do propozycji programu w DoRIS, ponieważ partnerstwa są zalecane we wszystkich programach, chociaż są obowiązkowe tylko w niektórych programach.

7.1.3 Informacje na temat partnerstwa w projekcie w DoRIS

OP przedstawi również następujące dane związane z planowaniem dla każdego zatwierdzonego projektu za pośrednictwem DoRIS. Muszą być one aktualizowane w przypadku zmian w projekcie, a przy zamknięciu projektu OP powinien przedstawić faktyczne wyniki:

- Nazwa instytucji partnerskiej z państwa-darczyńcy,
- Data i okres obowiązywania umowy partnerskiej w sprawie projektu
- Udział partnera projektu w całkowitej kwocie dofinansowania,
- Jakie są oczekiwane osiągnięcia projektu (rezultat projektu),
- Jakie będą wyniki (wyniki końcowe i usługi) projektu?
- Jaki jest wkład techniczny/profesjonalny partnera projektu z państw-darczyńców w projekt?
- Jakie będą osiągnięcia partnerstwa w odniesieniu do rezultatów i wyników projektu?
- jakie będą osiągnięcia partnerstwa w odniesieniu do wzmacniania stosunków dwustronnych?
- Czy są oczekiwane szersze efekty partnerstwa (takie jak spotkania lub współpraca międzynarodowa między głównymi decydentami, szersza współpraca w sektorze, rozprzestrzenianie wiedzy i doświadczeń i inne)?

Informacje te mają na celu przedstawienie jak znaczne było zaangażowanie partnera projektu z darczyńcami i w jakim zakresie przyczynił się on do osiągnięcia celu projektu, jak również szerszych efektów związanych ze wzmacnianiem stosunków dwustronnych.

7.2 Przeglądy zewnętrzne

Dla uzupełnienia raportów składanych przez OP i PPPD, jak również analizy dokonywanej przez KPK w Raporcie Strategicznym, darczyńcy za pośrednictwem BMF zlecają przeprowadzenie przeglądów zewnętrznych w regularnych odstępach czasu – na początku, w połowie i na końcu okresu - w celu uchwycenia złożoności rezultatów związanych ze wzmacnianiem stosunków dwustronnych.

Poprzez przeprowadzenie wywiadów i zadawanie usystematyzowanych pytań reprezentatywnej grupie respondentów, możliwe będzie uchwycenie rodzaju, zakresu i treści współpracy, bezpośrednich wyników i możliwych szerszych efektów, takich jak współpraca w sektorze poza zakresem projektów/programów, jak również w jaki sposób współpraca wpłynęła na poprawę wiedzy i zrozumienia.

Pod uwagę zostaną wzięte następujące metody:

- Szeroka ocena interesariuszy – ankieta

Internetowe ankiety oparte na kwestionariuszu obejmującym cztery kategorie rezultatów, uwzględniające zarówno respondentów bezpośrednio zaangażowanych we współpracę jak i respondentów nie zaangażowanych bezpośrednio, ale pracujących w ramach sektorów właściwych dla programów. Ankiety te dostarczą szeroki zakres danych dotyczących kilku wskaźników od partnerów projektów i programów we wszystkich krajach.

- Pogłębione wywiady i analiza przypadków przez niezależnych konsultantów

Niektóre wskaźniki odzwierciedlają złożoność procesów i wyników szczególnie na wyższym poziomie – gdzie nie jest nie można przypisać wyników samym grantom. Wywiady mogłyby być zastosowane w celu zbadania istotności i ważności wniosków i konkluzji z raportów z postępu prac i kwestionariuszy. Relatywne znaczenie Mechanizmu Finansowego EOG i Norweskiego Mechanizmu Finansowego może być opisane i uzasadnione. Można również przygotować kilka analiz przypadków w celu zilustrowania szczególnie interesujących przykładów.

- Przeglądy i oceny zewnętrzne

Regularne przeglądy i oceny nie będą obejmować wyłącznie aspektów technicznych, ale również stosunki dwustronne. Dlatego też Zakres Zadań i Obowiązków dla takiego zadania obejmować będzie pytania dotyczące współpracy dwustronnej i zakresu w jakim stosunki dwustronne zostały wzmocnione.

7.3 Uwagi końcowe

Niniejsze Wytyczne zostały przyjęte zgodnie z artykułem 13.4.3 *Regulacji*. Niniejsze Wytyczne zawierają odniesienia do konkretnych artykułów *Regulacji*, ale nie zwalnia to użytkownika z obowiązku zapoznania się z *Regulacjami*, które stosują się w przypadku niezgodności. Szczególną uwagę należy zwrócić na załącznik 9 do *Regulacji*, *Podręcznik*

Mechanizm Finansowy EOG i Norweski Mechanizm Finansowy 2009 – 2014: Wytyczne w sprawie wzmocnienia stosunków dwustronnych

Operatora Programu (POP), z którym należy zapoznać się równoległe z niniejszymi Wytycznymi.

Następujące dokumenty stanowią prawnie wiążące ramy, które stosują się do, ale nie zastępują, niniejszych wytycznych:

- *Protokół 38b do Umowy o EOG oraz Umowy pomiędzy Królestwem Norwegii a Unią Europejską w sprawie Norweskiego Mechanizmu Finansowego na lata 2009-2014;*
- *Regulacje w sprawie wdrażania Mechanizmu Finansowego Europejskiego Obszaru Gospodarczego (EOG) na lata 2009-2014 oraz Regulacje w sprawie wdrażania Norweskiego Mechanizmu Finansowego na lata 2009-2014 (Regulacje).*
- *Memorandum of Understanding (MoU) zawartego przez państwo(a)-darczyńcę(ów) z jednej strony i każde państwo-beneficjenta z drugiej strony.*

Załącznik 1

Przeгляд źródeł finansowania na rzecz wzmacniania stosunków dwustronnych

Fundusze współpracy dwustronnej na poziomie krajowym

Podstawy prawne: Artykuły 3.5 i 7.7 *Regulacji*, MoU oraz *Umowa o Pomocy Technicznej i Funduszu Współpracy Dwustronnej na Poziomie Krajowym*. KPK, nie później niż dwa miesiące po podpisaniu umowy, złoży do akceptacji przez darczyńców krótki opis proponowanych działań w ramach funduszu oraz system, który ma być zastosowany w celu wdrożenia Funduszu („plan działań”).

Alokacja: Minimum 0,5% całkowitej alokacji państwa-beneficjenta, decyzja o konkretnej kwocie zawarta w MoU. Alokacja z Mechanizmu Finansowego EOG i Norweskiego Mechanizmu Finansowego powinna zostać połączona w jeden wspólny fundusz współpracy dwustronnej na poziomie krajowym. Nie jest wymagane żadne współfinansowanie przez państwo-beneficjenta.

Zarządzane przez: Krajowy Punkt Kontaktowy

Główny cel: Elastyczne źródło finansowania inicjatyw w strefie zainteresowań zarówno państw-darczyńców jak i państw-beneficjentów, które wzmacniać będą współpracę między nimi. Na etapie tworzenia programu fundusz może być wykorzystywany do finansowania działań wzmacniających dwustronny profil programów i przygotowania przyszłej współpracy dwustronnej.

Kwalifikowalne działania: Działania zgodne z artykułem 7.7, uzgodnione w planie działania zatwierdzonym przez darczyńców.

Termin kwalifikowalności: Z dniem złożenia ostatniego podpisu pod MoU, odnoszącym się do tego MoU, które podpisane zostało jako pierwsze w przypadku wkładu z obydwu Mechanizmów Finansowych, do terminu dostarczenia ostatniego raportu strategicznego, czyli nie później niż do 31 października 2017 r.

Fundusze współpracy dwustronnej na poziomie programu

Podstawy prawne: Artykuły 3.6 i 7.7 *Regulacji* oraz umowa w sprawie programu.

Alokacja: Minimum 1,5% całkowitych kosztów programu, uwzględniając dofinansowanie z grantu i współfinansowanie krajowe. Dokładna suma alokacji zostanie zaproponowana w propozycji programu oraz określona w umowie w sprawie programu.

Zarządzane przez: Operatora Programu

Główny cel: Ułatwianie partnerstw z podmiotami z państw-darczyńców oraz tworzenie sieci współpracy i wymiany doświadczeń między beneficjentami i podmiotami z państw-darczyńców. OP opisuje strukturę, która zostanie ustanowiona w celu wykorzystania funduszy, uwzględniając procedury wyboru i kryteria udzielania wsparcia, poziom dofinansowania oraz maksymalną wysokość dofinansowania w propozycji programu.

Mechanizm Finansowy EOG i Norweski Mechanizm Finansowy 2009 – 2014: Wytyczne w sprawie wzmacniania stosunków dwustronnych

Termin kwalifikowalności: Od daty zatwierdzenia programu przez KMF/NMSZ do terminu złożenia ostatniego raportu końcowego dla programu, np. 30 kwietnia 2017 r.

Kwalifikowalne działania: Działania zgodne z artykułem 7.7 oraz określone w umowie w sprawie programu.

Działania uzupełniające

Podstawy prawne: Artykuł 7.11 *Regulacji*, umowa w sprawie programu.

Alokacja: Nie istnieje wymóg minimalny. Całkowita kwota nie powinna jednak przekraczać wysokości równej 20% kosztów zarządzania programem (wyjątek dla funduszy dla organizacji pozarządowych, gdzie pułap może być wyższy, zob. art. 7.11.3). Budżet działań uzupełniających należy określić w szczegółowym budżecie programu, załączonym do umowy w sprawie programu.

Zarządzane przez: Operatora Programu

Główny cel: Zakres finansowania w ramach działań uzupełniających jest szerszy niż wzmacnianie stosunków dwustronnych. Ich cel jest dwojaki:

- wzmacnianie współpracy między OP i podobnymi podmiotami w innych państwach-beneficjentach lub państwach-darczyńcach
- wymiana doświadczeń w odniesieniu do wdrażania programu

Termin kwalifikowalności: Od daty zatwierdzenia programu przez KMF/NMSZ i przez okres wdrażania programu.

Budżet partnerów programów z państw-darczyńców (PPPD)

Podstawy prawne: Artykuły 1.8, 3.2, 3.3 *Regulacji*, umowy ramowe zawierane pomiędzy BMF i każdym PPPD, Zakres Zadań i Obowiązków dla Partnerów Programów z Państw-Darczyńców

Alokacja: Koszty Partnerów Programów z Państw-Darczyńców będą finansowane w ramach całkowitej alokacji przeznaczonej na koszty zarządzania państw-darczyńców.

Zarządzane przez: Biuro Mechanizmów Finansowych (BMF)

Główny cel: Finansowanie udziału PPPD w przygotowaniu i wdrażaniu programów, uwzględniając ich koszty związane z udziałem w Komitecie Współpracy, Komitecie ds. Wyboru Projektów oraz innych spotkaniach i wydarzeniach.

Termin kwalifikowalności: Określa się dla każdego PPPD w umowach ramowych zawieranych z BMF.

Działania kwalifikowalne: Głównymi rodzajami kosztów będą koszty personelu i podróży. Rola PPPD jest częściowo zdefiniowana w *Regulacjach*, ale powinna być bardziej szczegółowo określona w propozycji programu, którą opracowują wspólnie

Mechanizm Finansowy EOG i Norweski Mechanizm Finansowy 2009 – 2014: Wytyczne w sprawie wzmocnienia stosunków dwustronnych

Operator Programu i PPPD, oraz w rocznym planie działań PPPD, który jest zatwierdzany przez BMF.

Partnerzy projektów z państw-darczyńców

Podstawy prawne: Artykuł 1.5 (c) i (w), 3.4, 6.8 i 7.13.3 *Regulacji*, umowa w sprawie wdrażania projektu i umowa partnerska.

Alokacja: Zgodnie z postanowieniami umowy partnerskiej zawartej pomiędzy beneficjentem i partnerem projektu z państw-darczyńców, zgodnie z umową w sprawie wdrażania projektu zawartą między OP i beneficjentem.

Termin kwalifikowalności: Termin kwalifikowalności określony jest w umowie w sprawie projektu, ale nie może przekraczać parametrów określonych w artykule 7.14 *Regulacji*.

Działania kwalifikowalne: Kwalifikowalność wydatków poniesionych przez partnera projektu z państw-darczyńców podlega tym samym ograniczeniom, co wydatki poniesione przez beneficjenta.

Załącznik 2

Zadania związane z promowaniem wzmocnienia stosunków dwustronnych

Główne zadania KPK

- Podpisanie Umowy w sprawie Pomocy Technicznej i Funduszu współpracy dwustronnej na poziomie krajowym („Umowa PT”). Termin: tak szybko, jak to tylko możliwe po wejściu w życie MoU.
- Konsultacje z krajowymi interesariuszami i darczyńcami oraz złożenie planu działań i opisu systemu wdrażania dla funduszu współpracy dwustronnej na poziomie krajowym. Termin: dwa miesiące po podpisaniu Umowy PT.
- Zarządzanie funduszem współpracy dwustronnej na poziomie krajowym. Termin: stale.
- Informowanie o istnieniu Mechanizmów Finansowych w państwie-beneficjencie, jego celach (uwzględniając współpracę z podmiotami z państw darczyńców), wdrażaniu i głównym wpływie. Termin: stale.
- Zagwarantowanie wdrażania programów zgodnie z Regulacjami i monitorowanie postępów i jakości ich wdrażania. Termin: stale.
- Roczny raport strategiczny: ocenianie pomocy udzielanej w ramach Mechanizmów Finansowych na wzmocnienie stosunków dwustronnych z państwami-darczyńcami i raportowanie na temat wykorzystania funduszu współpracy dwustronnej na poziomie krajowym. Termin: zgodnie z ustaleniami w MoU.
- Udział jako obserwator w Komitecie Współpracy, według życzenia.
- Udział w wydarzeniach dwustronnych, według życzenia.

Główne zadania OP (w programach z PPPD)

- Ustanowienie Komitetu Współpracy. Termin: tak szybko jak to tylko możliwe po wyznaczeniu i nie później niż przed złożeniem propozycji programu.
- Współpraca z PPPD w celu stworzenia propozycji programu. Termin złożenia do BMF: w ciągu 8 miesięcy od wyznaczenia, najpóźniej do 31 stycznia 2013 r.
- Organizowanie spotkań Komitetu Współpracy.
- Opisanie w propozycji programu
 - Ambicji w odniesieniu do współpracy z PPPD;
 - Planu promowania partnerstw w projektach partnerskich z darczyńcami, uwzględniając cel dla liczby partnerstw;
 - Wykorzystanie i zarządzanie funduszem współpracy dwustronnej na poziomie programu;
 - Zdefiniowanie wyniku i wskaźnika(ów) dla wzmocnienia stosunków dwustronnych.
- Wdrażanie programu: ułatwianie współpracy dwustronnej i wymiany na szczeblu programu i projektu.

Mechanizm Finansowy EOG i Norweski Mechanizm Finansowy 2009 – 2014: Wytyczne w sprawie wzmacniania stosunków dwustronnych

- Raportowanie: raportowanie statystyczne poprzez DoRIS i roczny raport z postępów prac.

Główne zadania OP (w programach bez PPPD)

- Stworzenie propozycji programu, uwzględniając aspekty dwustronne. (W razie konieczności istnieje możliwość konsultacji z ambasadami państw-darczyńców w kwestii możliwych partnerów projektu z darczyńcami i wykorzystania funduszu współpracy dwustronnej. Fundusz współpracy dwustronnej na poziomie krajowym może być kwalifikowalny dla wizyt studyjnych do państw-darczyńców i spotkań z potencjalnymi partnerami projektów z darczyńcami. Termin złożenie do BMF: w ciągu 8 miesięcy od wyznaczenia, najpóźniej do 31 stycznia 2013 r.
- Opisanie w propozycji programu
 - Planu promowania partnerstw w projektach partnerskich z darczyńcami, uwzględniając cel dla liczby partnerstw;
 - Wykorzystania i zarządzania funduszem współpracy dwustronnej na poziomie programowym;
 - Wskaźnika dla wzmacniania stosunków dwustronnych.
- Wdrażanie programu: ułatwianie współpracy dwustronnej i wymiany na szczeblu programu i projektu.
- Raportowanie: raportowanie statystyczne poprzez DoRIS i roczne raportowanie nt. postępów prac.

Główne zadania PPPD

- Udział w Komitecie Współpracy i doradzanie w kwestiach przygotowania i wdrażania Programu, uwzględniając:
 - strategię programu, procedury kryteriów wyboru dla otwartych naborów wniosków; ewentualne projekty predefiniowane, projekty partnerskie z darczyńcami, budżet, zarządzanie ryzykiem; komunikację;
 - działania mające na celu wzmacnianie aspektów dwustronnych i dobre wykorzystanie funduszy stosunków dwustronnych;
 - doradzanie w sprawie treści ogłoszeń o naborze wniosków; i udział w spotkaniach Komitetu ds. Wyboru Projektów (w funkcji doradczej lub jako pełny członek);
 - ocenę postępów, roczne raporty dla programu oraz projekt raportu końcowego; doradzanie OP w sprawie wszelkich zmian programu, które mogą ułatwić osiągnięcie oczekiwanych rezultatów i celów programu;
- Przyniesienie się do wymiany doświadczeń i budowania potencjału.
- Ułatwianie wizyt studyjnych, seminariów technicznych.
- Udział w przyszłych działaniach wynikających z planu komunikacji programu, szczególnie w odniesieniu do grup docelowych w Państwie-Darczyńcy.
- Złożenie rocznego planu działań do BMF. Termin: 31 października każdego roku.
- Złożenie rocznego raportu z postępów prac do BMF. Termin: 15 lutego każdego roku.